

RAPORT ON THE ACTIVITY OF THE PAU COMMISSION ON THE HISTORY OF SCIENCE |
 SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI KOMISJI HISTORII NAUKI PAU

Michał Kokowski

ORCID [0000-0002-5389-9051](https://orcid.org/0000-0002-5389-9051)

Instytut Historii Nauki PAN (Warszawa–Kraków, Polska)

Komisja Historii Nauki PAU (przewodniczący)

michal.kokowski@gmail.com

Sprawozdanie z działalności Komisji Historii Nauki PAU w roku 2025/2026

Abstrakt

Omówiona została działalność Komisji Historii Nauki PAU w roku akademickim 2025/2026.

Przedstawiono spisy: posiedzeń naukowych, konferencji, sesji i seminariów naukowych oraz nowych publikacji.

Słowa kluczowe: Polska Akademia Umiejętności, Komisja Historii Nauki PAU, rok 2025/2026

INFORMACJA O PUBLIKACJI		e-ISSN 2543-702X ISSN 2451-3202		 BRYLANTOWY MODEL OTWARTEGO DOSTĘPU
Kokowski, Michał 2026: Sprawozdanie z działalności KHN PAU w 2025/2026 r. <i>Studia Historiae Scientiarum</i> (FirstView Article). DOI: 10.4467/2543702XSHS.26.025.22714 .				
OTRZYMANO: 10.09.2026 ZAAKCEPTOWANO: 19.09.2025 OPUBLIKOWANO ONLINE: 15.10.2026		POLITYKA ARCHIWIZOWANIA OPEN POLICY FINDER	LICENCJA 	
WWW		https://ojs.ejournals.eu/SHS/ ; https://pau.krakow.pl/Studia-Historiae-Scientiarum/archiwum		

The Activity Report of the PAU Commission on the History of Science in 2025/2026

Abstract

The activity of the PAU Commission on the History of Science in the academic year 2025/2026 was discussed.

Lists of scientific meetings, conferences, scientific sessions and seminars as well as new publications were presented.

Keywords: *Polska Akademia Umiejętności, Polish Academy of Arts and Sciences, PAU Commission on the History of Science, 2025/2026*

I. Posiedzenia naukowe Komisji

W roku akademickim 2025/2026 Komisja zorganizowała 19 posiedzeń naukowych, na których przedstawiono następujące referaty:

- 1) prof. dr hab. Michał Kokowski (IHN PAN), *Transparenty model ewaluacji i doskonalenia czasopism naukowych Pracowni Naukoznawstwa IHN PAN (czasopisma z historii i historii nauki)* [15 października 2025 (posiedzenie online); wspólnie z Pracownią Naukoznawstwa IHN PAN].
- 2) dr hab. Marcin Krasnodębski, prof. PAN (IHN PAN), *Zapomniana szkoła niemieckiego naukoznawstwa: Grupa Starnberska i jej wizja historia oraz przyszłości nauki (1970–1985)* [22 października 2024 (posiedzenie online); wspólnie z Pracownią Naukoznawstwa IHN PAN].
- 3) dr hab. Wiesław Wójcik, prof. UJD (Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie), *Fenomen wspólnot badawczych w ramach polskiej szkoły matematycznej* [9 listopada 2025 (posiedzenie online)].
- 4) dr hab. Marek Rembierz, prof. UŚ (Instytut Pedagogiki, Uniwersytet Śląski, Cieszyn), *Dociekliwość i rzetelność. Profesor Czesław Głombik (1935–2022) jako badacz historii nauki i filozofii* [26 listopada 2025 (posiedzenie online)].
- 5) dr hab. Danuta Ciesielska (IHN PAN), *Matematyka w Poradniku dla samouków 1898–1924* [10 grudnia 2025 (posiedzenie online); wspólnie z Pracownią Naukoznawstwa IHN PAN].
- 6) dr hab. Przemysław Żukowski, prof. UJ, *Godności i tytuły honorowe w Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie* [14 stycznia 2026; posiedzenie hybrydowe: Sala im. K. Lanckorońskiej]].
- 7) dr hab. Maciej Zdanek, prof. UJ (Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego), *Reformy Uniwersytetu Krakowskiego w XVI–XVII w. Udane i nieudane próby modernizacji uczelni* [21 stycznia 2026 (posiedzenie online)].
- 8) dr hab. Mirosław Supruniuk (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), *Źródła i teraźniejszość ceremoniału akademickiego UMK* [18 lutego 2026 (posiedzenie online)].
- 9) Mgr Patrycja Szczurek (Archiwum UJ), *Adam Chmiel i początek archiwistyki uniwersyteckiej* [25 lutego 2026 (posiedzenie hybrydowe: Sala im. K. Lanckorońskiej)].
- 10) prof. Dr hab. Edward Malec (UJ), *Zakład Fizyki Teoretycznej w Instytucie Fizyki Uniwersytetu Śląskiego od 13 maja 1982 do 29 lutego 1984 w świetle mało znanych dokumentów z archiwów SB i z prasy podziemnej* [18 marca 2026 (posiedzenie hybrydowe: Mała Aula PAU)].
- 11) Mateusz Hübner (IHN PAN), *Między odbudową a destrukcją – jaką rolę odegrały władze II Rzeczypospolitej w nauce polskiej?* [25 marca 2026 (posiedzenie online); wspólnie z Pracownią Naukoznawstwa IHN PAN].
- 12) dr Bernadeta Wilk (Archiwum Nauki PAN i PAU), *Listy Bronisława Piłsudskiego do krakowskich językoznawców* [8 kwietnia 2026].

- 13) dr hab. Sylwia Konarska-Zimnicka, prof. UJK (Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach), Od horoskopu/ów do diagnozy: warsztat badawczy średniowiecznego jatromatematyka [22 kwietnia 2026 (posiedzenie hybrydowe: Mała Aula PAU)].
- 14) dr Olga Gaidai (Wydział Historii Uniwersytetu Warszawskiego), prof. dr hab. Tadeusz Srogosz (Instytut Historii), Kreowanie „ojców” dyscyplin naukowych w Związku Radzieckim: casus epidemiologii [29 kwietnia 2026 (posiedzenie online)].
- 15) dr Adam Korczyński (Archiwum Nauki PAN i PAU), O znaczeniu archiwalnych spuścizn uczonych z zasobu Archiwum Nauki PAN i PAU dla rozwoju współczesnych badań naukowych – wybór zagadnień [20 maja 2026 (posiedzenie hybrydowe: Mała Aula PAU)]
- 16) prof. dr hab. Andrzej-Kajetan Wróblewski, Historia fizyki w Polsce w Poradniku dla samouków Mariana Smoluchowskiego [27 maja 2026 (posiedzenie online); wspólnie z Pracownią Naukoznawstwa IHN PAN].
- 17) prof. dr hab. Izabella Wagner (URMIS, IHSS, Université de Paris Cité), Kwestia dziedziczności zawodowej i analiz karier w długim trwaniu (wielopokoleniowo) – na przykładzie rodziny Margolisów (od Izraela Margolisa poprzez Aleksandra Margolisa i Annę Markson - Margolis – do Aliny Margolis-Edelman) [10 czerwca 2026 (posiedzenie hybrydowe: Mała Aula PAU)].
- 18) dr Sławomir Florjan, Dr Bartłomiej Kajdas (Centrum Edukacji Przyrodniczej Uniwersytetu Jagiellońskiego), Etykiety obiektów z geologicznych zbiorów naukowych zgromadzonych w CEP UJ w kontekście historii geologii i historii Uniwersytetu Jagiellońskiego [17 czerwca 2026 (posiedzenie online)].
- 19) dr hab. Wioletta Miśkiewicz (CNRS alumni, Archives Henri Poincaré Nancy / Strasbourg, Archives Husserl ENS / Paryż), Teoria artefaktów Twardowskiego jako propedeutyka nauk humanistycznych [24 czerwca (posiedzenie online)].

II. Konferencje naukowe Komisji

W roku akademickim 2025/2026 Komisja Historii Nauki PAU organizowała lub współorganizowała dwie konferencje.

1) Konferencja *Różne oblicza intrygującej postaci: Stanisław Staszic w 200-lecie śmierci* (23–24 września 2026) [ONLINE]

Organizatorzy konferencji: Komisja Historii Nauki PAU; Pracownia Naukoznawstwa IHN PAN.

Komitet Naukowo-Organizacyjny: prof. dr hab. Michał Kokowski.

Program konferencji

23 września 2026

10:00–10:05	Michał Kokowski (IHN PAN, Kraków-Warszawa), Specyfika konferencji (<i>rozumienie biografii Stanisława Staszica i treści jego publikacji oraz związku Stanisława Staszica z różnymi regionami Polski</i>).
10:05–10:35	Józef Olejniczak (Muzeum Ziemi Nadnoteckiej, Trzcianka), Stanisław Staszic – zarys biografii.
10:40–11:10	ks. Stanisław Janeczek (KUL, Lublin). O Staszicu bez Staszica.
11:15–11:45	Marek Rembierz (Uniwersytet Śląski, Cieszyn), Elementy filozofii społecznej Stanisława Staszica.
11:50–12:20	Tadeusz Szajderski (Gdańsk), Stanisław Staszic a Bóg-natura-człowiek-społeczeństwo.

Sprawozdanie z działalności Komisji Historii Nauki PAU w roku 2025/2026

12:25–12:55	Joanna Nowak (IS PAN, Warszawa), Rasa-naród-państwo w wizji podziałów świata społecznego Stanisława Staszica.
13:00–13:30	Tomasz Matłęgiewicz (Gorzów), Słowianofilstwo i patriotyzm Stanisława Staszica.
13:35–14:05	Joanna Schiller-Walicka (IHN PAN, Warszawa), Edukacja w służbie państwa. Koncepcje oświatowe Stanisława Staszica.
14:10–14:40	Agata Roćko, Marlena Olechowska (Zespół Literatura a Glottodydaktyka, IBL PAN, Warszawa), Od retoryki do dydaktyki. Stanisława Staszica koncepcja języka jako narzędzia formowania nowoczesnego obywatela (perspektywa metodyczna).
14:45–15:15	Jacek Wójcicki (IBL PAN, Warszawa), Stanisław Staszic (jakimś) poetą był.
15:15	Dyskusja i podsumowanie sesji.

24 września 2026

9:30–10:00	Maria Stinia (UJ, Kraków), Stanisław Staszic a Uniwersytet Krakowski i Towarzystwo Naukowe Krakowskie.
10:05–10:35	Piotr Krzywiec (ING PAN, Warszawa), Stanisław Staszic – geolog czasów przełomu.
10:40–11:10	Andrzej Wójcik (IHN PAN, Warszawa), „Epoki natury”, w tłumaczeniu Stanisława Staszica, w świetle nowych badań.
11:15–11:45	Rafał Zadak (Kier. Działu Geologicznego, Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka), Stanisław Staszic i jego związki z wielicką kopalnią soli.
11:50–12:20	Cezary Jastrzębski (IGiNoŚ UJK), Działalność Stanisława Staszica w regionie świętokrzyskim.
12:25–12:55	Anna Mlekodaj (Podhalańska Państwowa Uczelnia Zawodowa w Nowym Targu), Co jeszcze Stanisław Staszic odkrył w Tatrach? – O mniej oczywistym efekcie „Ziemioródtwa Karpatów”
13:00–13:30	Janusz Panasiewicz (Zamość), Towarzystwo Rolnicze Hrubieszowskie: geneza, założenia organizacyjne i działalność (głównie do śmierci Staszica)
13:35–14:05	Michał Kokowski (IHN PAN, Kraków-Warszawa), Mity staszicowskie a różne hermeneutyki i bazy badawcze oraz historiografie nauki / wiedzy ludzkiej.
14:10	Dyskusja i podsumowanie sesji i konferencji.

2) Dickstein Forum 2026, 28–30 września 2026.

ORGANIZATORZY KONFERENCJI: Komisja Historii Nauki PAU.

Rada Naukowa: prof. dr hab. Michał Kokowski (przewodniczący); prof. dr hab. Roman Duda, prof. dr hab. Lech Maligranda (Politechnika Poznańska).

Komitet Naukowo-Organizacyjny: dr hab. Stanisław Domoradzki, prof. URz, zastępca przewodniczącego Komisji Historii Nauki PAU (kierownik); dr Małgorzata Stawiska AMS (USA), dr Marek Skarupski (Politechnika Wrocławska i Eindhoven University of Technology (Holandia)), dr Małgorzata Terepeta, prof. Politechniki Łódzkiej, redaktor „Antiquitates Mathematicae”; dr hab. Wiesław Wójcik prof. Uniwersytetu Jana Długosza w Częstochowie.

Program konferencji

28 września 2026 (Mała Aula PAU, I piętro)

10:30	Rozpoczęcie obrad, przywitanie uczestników Organizatorzy
10:40–11:00	Jindřich Bečvář, Martina Bečvářová <i>Czech Technical University in Prague</i> “The Napoleon of Prague University”: The Life and Manuscript Sources of Josef Ladislav Jandera (1776–1857)
11:00–11:40	Bogumiła Klemp-Dyczek <i>UMK Toruń</i> , O życiu Profesora Leona Jeśmanowicza (1914–1989) i jego zasługach dla środowiska matematyki toruńskiej
11:50–12:10	Magdalena Kwiecińska <i>Muzeum Tatrzańskie im. Dra Tytusa Chałubińskiego w Zakopanem</i> , Samuel Dickstein w Zakopanem
12:20–12:50	Małgorzata Terepeta <i>Politechnika Łódzka</i> , Antiquitates Mathematicae – czasopismo PTM poświęcone historii i filozofii matematyki
13:00–14:30	PRZERWA OBIADOWA
14:30–15:10	Jan Koroński <i>Politechnika Krakowska</i> , Aktywność naukowa matematyków Politechniki Krakowskiej w zakresie historii matematyki
15:20–17:00	PANEL DYSKUSYJNY Prowadzą: Stanisław Domoradzki (Komisja Historii Nauki PAU, Uniwersytet Rzeszowski) i Małgorzata Terepeta (Politechnika Łódzka) W jaki sposób odróżnić artykuł naukowy z historii matematyki i nauk ścisłych od popularnonaukowego (terminologia, styl językowy, emocje, oceny, komentarze, ...)?”

29 września 2026 (Sala im. Karoliny Lanckorońskiej, parter)

Konferencja „Relacje mistrz–uczeń w Polskiej Szkole Matematycznej”

(konferencję zorganizował Wiesław Wójcik)

10:00–10:30	Wiesław Wójcik <i>Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie</i> , Znaczenie relacji mistrz–uczeń dla budowania środowiska naukowego w Polskiej Szkole Matematycznej. Wprowadzenie do konferencji
-------------	--

Sprawozdanie z działalności Komisji Historii Nauki PAU w roku 2025/2026

10:30–11:00	Roman Duda <i>Uniwersytet Wrocławski</i> , O promocjach doktorów z matematyki i logiki matematycznej w międzywojennej Polsce (przedstawi Stanisław Domoradzki)
11:00–11:30	Stefan Jackowski <i>Uniwersytet Warszawski</i> , Skomplikowana relacja uczeń–mistrz na przykładzie Samuela Eilenberga i Karola Borsuka
11:30–12:00	Anna Brożek <i>Uniwersytet Warszawski</i> , Formalne i pozaformalne własności relacji mistrz–uczeń – na przykładzie lwowskiego środowiska naukowego
12:00–12:30	PRZERWA KAWOWA
12:30–13:00	Adam Olszewski <i>UPJPII</i> , Uniwersalne cechy relacji mistrz–uczeń: analiza logiczno-epistemiczna i jej podłoże psychologiczne
13:00–13:30	Marek Rembierz <i>Uniwersytet Śląski</i> , Między logiką matematyczną a ontologią. O relacjach mistrz–uczeń: Stanisław Leśniewski i Tadeusz Kotarbiński w kontekście Szkoły Lwowsko-Warszawskiej
13:30–14:00	Stanisław Domoradzki, Małgorzata Stawiska, Mykhailo Zarichnyi <i>Komisja Historii Nauki PAU / Mathematical Reviews, American Mathematical Society (Ann Arbor, USA) / Uniwersytet Lwowski, Uniwersytet Rzeszowski</i> , O relacjach mistrz–uczeń we Lwowie z uwzględnieniem wpisów w Księdze Szkockiej
14:00–15:30	PRZERWA OBIADOWA
15:30–16:00	Jan Koroński <i>Politechnika Krakowska</i> , Lwowska współpraca naukowa Juliusza Schaudera i Mirosława Krzyżańskiego w zakresie równań różniczkowych cząstkowych oraz jej krakowskie konsekwencje
16:00–16:30	Ryszard Miszczyński <i>Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie</i> , Charakterystyka relacji Stanisława Leśniewskiego do Alfreda Tarskiego
16:30–17:00	Karolina Tytko <i>Kraków</i> , Mentorstwo, które tworzyło idee: Steinhaus, Kac i psychologia twórczości we Lwowie
17:00–17:30	Wiesław Wójcik , Aleksander Rajchman, Antoni Zygmunt, Józef Marcinkiewicz – trzy pokolenia matematyków realizujących relację mistrz–uczeń
17:30–18:00	DYSKUSJA I ZAKOŃCZENIE KONFERENCJI

30 września 2026

Sala im. Karoliny Lanckorońskiej, parter

9:30–10:10	Andrew Schumann, Jan Woleński <i>WSliZ Rzeszów / PAU, WSliZ Rzeszów</i> , Zaremba a powstanie logiki wielowartościowej
10:20–11:00	Władysław Wilczyński <i>Uniwersytet Łódzki, Politechnika Łódzka</i> , Twierdzenia o wszystkich funkcjach i Stanisław Saks
11:10–11:50	Stanisław Domoradzki, Jarosław Kinal <i>Uniwersytet Rzeszowski</i> , Mieczysław Warmus (1918–2007) – jeden z pionierów internetu akademickiego w Polsce

12:00–12:30	Małgorzata Terepeta , Danuta Sadowska – pierwsza matematyczka z habilitacją na Politechnice Łódzkiej
12:30–13:00	Jerzy Mycka <i>UMCS</i> , Rola matematyki w dziełach św. Tomasza z Akwinu i jej konsekwencje edukacyjne
13:10–13:40	Jarosław Kinal , Od „Wiadomości Matematycznych” do platform cyfrowych. Infrastruktury popularyzacji nauk ścisłych i historii nauki w Polsce
13:40–14:00	Paweł Perekietka <i>Muzeum Matematyki, Fundacja Zakłady Kórnickie</i> , Nauka rachunków według koncepcji A. Jeskiego (1906 r.) i L. Stodółkiewicza (1911 r.)
14:00–14:40	SESJA POSTEROWA Dr Bogumiła Klemp-Dyczek (UMK Toruń): (1) Profesor Juliusz Rudnicki (1881–1948), (2) Profesor Stanisław Jaśkowski (1906–1965).

III. Sprawy wydawnicze

We wrześniu 2025 opublikowano tom w trybie „FirstView Article”, a w grudniu 2025 wydano drukiem:

- *Studia Historiae Scientiarum*, t. 24. Pod redakcją Michała Kokowskiego. Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 2025, 642 ss.

W roku 2025/2026 trwały prace redakcyjne nad wydaniem:

- *Studia Historiae Scientiarum*, t. 25. Pod redakcją Michała Kokowskiego. Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 2026.

Od października do grudnia 2025 r. odbyły się cztery promocje książki *Związek Polaków w Niemczech. Historia, pamięć historyczna i tradycje różnych polskich kresów* (Kraków – Opole – Olsztyn – Warszawa 2025). Pod redakcją Michała Kokowskiego, wydanej przez PAU wspólnie z Instytutem Śląskim w Opolu, Instytutem Północnym im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie oraz Instytutem Historii Nauki PAN:

- Olsztyn, 29 października, godz. 11.00: Instytut Północny im. Wojciecha Kętrzyńskiego, Dom Polski w Olsztynie;
- Złotów, 12 listopada 2025, godz. 17:00, Muzeum Ziemi Złotowskiej, Sala sesyjna Urzędu Miejskiego w Złotowie;
- Opole, 27 listopada 2025, godz. 16.00: Debata historyczna: Związek Polaków w Niemczech, Muzeum i Instytut Historii Uniwersytetu Opolskiego;
- Kraków-Warszawa: online, 17 grudnia 2025, godz. 16:15.

Bibliografia

Dokumenty bieżące Komisji Historii Nauki PAU 2025/2026.

Kokowski, Michał (red.) 2025: *Studia Historiae Scientiarum*, t. 24. Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 694 ss.
URL: <https://ojs.ejournals.eu/SHS/issue/view/805> (dostęp 15.06.2026).

Komisja Historii Nauki PAU 2026: Strona domowa. URL: <https://pau.krakow.pl/index.php/pl/struktura/wydzialy-i-komisje/komisje-miedzywydzialowe/komisja-historii-nauki> (dostęp 15.06.2026).

Platforma Wymiany Naukowej PAU 2026: Komisja Historii Nauki PAU. URL:
<https://pau.krakow.pl/index.php/pl/platforma-wymiany-naukowej-pau/komisje-miedzywydzialowe/komisja-historii-nauki> (dostęp 15.06.2026).